Vlaams Parlement

64 (2016-2017) – Nr. 2
ingediend op 1 juni 2017 (2016-2017)

Verslag van de hoorzitting

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door Yamila Idrissi en Cathy Coudyser

over de nota van de Vlaamse Regering

ingediend door minister Sven Gatz

Strategische visienota Cultureel Erfgoed

verzendcode: CUL

Samenstelling van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media:

Voorzitter: Bart Caron.

Vaste leden:

Cathy Coudyser, Marius Meremans, Ann Soete, Wilfried Vandaele, Miranda Van Eetvelde, Herman Wynants;

Caroline Bastiaens, Karin Brouwers, Sabine de Bethune, Joris Poschet;

Lionel Bajart, Jean-Jacques De Gucht;

Yamila Idrissi, Katia Segers;

Bart Caron.

Plaatsvervangers:

Kathleen Krekels, Bart Nevens, Ludo Van Campenhout, Karl Vanlouwe, Manuela Van Werde, Peter Wouters;

Cindy Franssen, Tinne Rombouts, Koen Van den Heuvel, Johan Verstreken;

Rik Daems, Francesco Vanderjeugd;

Bert Moyaers, Tine Soens;

Imade Annouri.

Documenten in het dossier:
64 (2016-2017) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering

INHOUD

I. Toelichtingen 4
1. SARC 4
2. VVSG 7
3. OCE 10
II. Vragenronde 14
1. Yamila Idrissi 14
2. Sabine de Bethune 15
3. Bart Caron 15
4. Cathy Coudyser 16
III. Antwoordronde 18
1. Jorijn Neyrinck 18
2. Hilde Plas 20
3. Jan De Maeyer 21
Gebruikte afkortingen 25
Bijlagen: zie dossierpagina op www.vlaamsparlement.be
Bijlage 1: Presentatie SARC
Bijlage 2: Presentatie VVSG
Bijlage 3: Presentatie OCE
Bijlage 4: OCE Nota met vragen en bedenkingen bij uitvoeringsbesluiten
Bijlage 5: OCE Verzamelde reacties van de subsectoren

De Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media organiseerde op 20 april 2017 een hoorzitting met Jorijn Neyrinck, ondervoorzitter van de Sectorraad Kunsten en Erfgoed van de SARC, Jan De Maeyer, voorzitter van OCE, en Hilde Plas, stafmedewerker Cultuur en Erfgoed van de VVSG, over de Strategische visienota Cultureel Erfgoed. De bijhorende presentaties zijn terug te vinden als bijlagen op de dossierpagina van dit verslag op www.vlaamsparlement.be.

I. Toelichtingen

1. SARC

Jorijn Neyrinck, ondervoorzitter van de sectorraad Kunsten en Erfgoed van de SARC, stelt dat de adviesvraag is ontvangen op 3 april 2017 en dat het tempo inzake de vernieuwing van het beleidskader voor cultureel erfgoed hoog ligt. De sectorraad heeft een extra plenaire vergadering ingelast. Op 11 april 2017 was er een eerste bespreking. Het advies is in opmaak. Een tweede bespreking en de afwerking zijn gepland na de plenaire vergadering op 25 april. Het advies wordt zo snel als mogelijk publiek gemaakt.

Algemeen blijkt de visienota geschreven met kennis van zaken. De beoordeling is dan ook positief. Er is een breed gedragen waardering in en buiten de sectorraad voor het feit dat er inspanningen zijn geleverd om in opvolging van de conceptnota en de besprekingen rond het decreet de beleidsvisie verder af te stemmen op de gevoerde dialoog en de gesprekken in de sector. Hetzelfde geldt ook voor de uitvoeringsbesluiten. De concepten, de uitgangspunten en de principes krijgen een positieve waardering. De nota werd in de sectorraad een sympathieke nota genoemd, met veel ideeën die steun krijgen.

Jorijn Neyrinck somt een aantal aandachtspunten op. Er rijzen vragen bij de waarde en de slagkracht van de visienota met betrekking tot het bepalen van de prioriteiten voor de volgende periode. Er leven grote verwachtingen. De lat ligt hoog. Ze vraagt zich af of er wel voldoende hefbomen en instrumenten zijn ingebouwd om de slagkracht van de visienota door te zetten in de uitvoering.

De minister formuleert veel verwachtingen ten aanzien van de sector. Er staan in de nota evenwel geen garanties tegenover inzake middelen en instrumenten. Een aantal handvatten ontbreekt om de visienota in praktijk om te zetten. De randvoorwaarden zullen bepalen hoe de nota ingang vindt. Bij de visienota rond kunsten, die ook heel uitgebreid was qua visie en prioriteiten, bleek het nodig om de prioriteiten scherper te stellen. Dat is toen op de valreep nog gebeurd. De sectorraad vraagt om dat in het voorliggende geval eerder te doen bij verschillende punten.

De SARC identificeert hiervoor vier grote clusters.

Een eerste aandachtspunt is de toekomstige sectorale organisatie en de afstemming van diensten en expertise. Het erfgoedlandschap is een complex kluwen van rollen, diensten, actoren en overheden die karakteristiek zijn en sterk complementair werken. Een goed functionerend en performant landschap vergt – nog meer dan in de visienota – een uitklaring en een verduidelijking van de keuzes en taakverdelingen, op verschillende niveaus. In de laatste twee jaar werd herhaaldelijk de ambitie geuit om te evolueren naar een performantere en minder versnipperde cultureelerfgoedsector. De aanpak daartoe is niet duidelijk te lezen in de visienota, met uitzondering van een vraag naar slagkracht en backofficesamenwerking. Er zijn bijvoorbeeld meer rollen ingeschreven dan er voordien in de sector thema's behandeld werden. Dat er meer thema's zijn, wordt evenwel geapprecieerd in de sectorraad. Het kan een rijkdom zijn in een erfgoedsector om over een kritische massa te beschikken met expertise in veel thema's. Tegelijkertijd is er een spanningsveld met de vraag naar minder versnippering, meer performantie en meer

clustering. Dat er meer thema's bespeeld kunnen worden via de landelijke rollen, juicht de sectorraad toe, zolang er maar goed nagedacht wordt over de organisatievorm en inbedding. Ook de positie en het functioneren van het sectorale steunpunt zijn in de visienota niet verder uitgewerkt, op een enkele vermelding na. Het is nochtans een belangrijke factor in een landelijk landschap met taakverdelingen, diensten en rollen met het oog op de meest optimale organisatie van het beleid en van de samenwerking.

De reorganisatie van de provinciale rollen en diensten is in deze herschikking van diensten en expertise ook een aandachtspunt. Het landschap is volop in beweging. Er zijn heel wat randdynamieken en transities. De rollen en de dienstverlening in het erfgoedlandschap hebben een enorme impact op hoe alles zal functioneren en op elkaar zal inhaken. De reorganisatie van de provinciale dienstverlening betreft onder meer de consulentwerking. Het raakt tevens aan de regionale rollen en dienstverlening: de convenantwerking die in het Cultureelerfgoeddecreet over de beleidsperiode wordt getild. Er is onzekerheid over de al dan niet gegarandeerde middelen voor de convenantwerking. Als die garantie er niet is, rijst de vraag welke de impact zal zijn op het functioneren van de ondersteuning in het veld.

Een aansluitende factor is het depotbeleid. Volgens de visienota is er voldoende tijd nodig om de afstemming voor te bereiden. De sectorraad vreest evenwel voor een status quo als men niet meteen aan de slag gaat. Een depot is een belangrijk aspect van het collectiebeleid. Het collectiebeleid krijgt de prioriteit. Een visie op het depotbeleid hoort daar bij, al moet dat goed uitgeklaard en ingebed worden.

Een tweede cluster en aandachtspunt is de transitie naar een cultuurbrede visie en organisatie. Er is een tendens in die richting uitgezet. Weliswaar is er nog heel wat onduidelijkheid over hoe het cultuurbrede denken en het instrumentarium op lange termijn zullen worden uitgerold en over de plaats van erfgoed hierin. Dit sectorale decreet en de visienota zitten daar middenin. Sectoraal is er heel wat in ontwikkeling en cultuurbreed zijn er flankerende ontwikkelingen opgezet. Met de timing en het tempo waarop alles verloopt is het niet vanzelfsprekend om dit alles op elkaar te laten inhaken. De timing van bijvoorbeeld het digitaliseringsbeleid baart Jorijn Neyrinck zorgen. De visienota geeft wel een denkrichting hiervoor aan maar de eigenlijke visienota over digitalisering wordt pas verwacht in het najaar van 2017. Niettemin wordt er toch verwacht dat de organisaties in hun beleidsplannen reeds een eigen strategische visie ontwikkelen. In deze fase ontbreekt echter het grotere kader om de strategische visies op te enten. De lat ligt hoog, net als de verwachtingen inzake digitalisering. Dit probleem treft bovendien het hele veld, gezien het belang ervan voor de digitale werking in de erfgoedsector de komende beleidsperiode.

Hetzelfde timingprobleem stelt zich voor de organisatie die de dienstverlenende rol inzake digitaal erfgoed en digitalisering moet opnemen.

Men mist voorts een antwoord op de vraag welke instrumenten worden aangeboden voor implementatie. Het is niet voorzien in de projectmiddelen. Het wordt wel vernoemd in de visienota met betrekking tot het digitale, waar er sprake is van instrumenten die zouden worden voorzien. Jorijn Neyrinck kan in de nota niet geëxpliciteerd vinden hoe dat inhaakt op de beleidsplanning in de erfgoedsector.

De bovenbouwoefening is een tweede cultuurbrede dimensie die op til staat. Daarin gaat het om de toekomst en de rol van de steunpunten en de bovenbouw in het algemeen. De overheveling van de provinciale bevoegdheden, de reorganisatie van het Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media, de relatie met het consulentschap en de taakverdelingen in de diensten van de erfgoedsector zijn hierin belangrijke elementen. Jorijn Neyrinck vermeldt ook nog het Regiodecreet in dit verband.

Een derde cluster is het complementaire beleid dat de sectorraad nog ontoereikend uitgewerkt vindt. Het complementaire beleid is veelomvattend. De sectorraad volgt veruit de visie die is uitgeschreven. Niet de inhoud is het probleem, maar wel het ontbreken van een reeks kapstokken voor de realisatie van de visie. Een complementaire werking vergt bovendien engagement en complementariteit in twee richtingen. De nota biedt nog heel weinig garantie omtrent het lokale niveau. Veel zal afhangen van de opvolging.

Er is ook nog onduidelijkheid over het regionale beleid maar inzicht ter zake wordt kortelings wel verwacht. Daar kijkt de sectorraad naar uit.

In de nota wordt er op een heel positieve manier geschreven over samenwerking, ook met de federale instellingen, maar er zijn bitter weinig stimuli voorzien om dit hard te maken.

Afstemming en overleg met het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest zijn afwezige elementen. Nochtans heeft men daar sinds de zesde staatshervorming ook een taakstelling inzake biculturele aangelegenheden. Erfgoed hoort daarbij. De sectorraad meent dat de visienota daarvoor meer aandacht moet hebben. Er zijn kansen maar ook pijnpunten en afstemmingsproblematieken.

Beleidsdomeinoverschrijdend samenwerken krijgt een prominente plek in de visienota van de minister. Het lijkt Jorijn Neyrinck vanzelfsprekend dat heel wat actoren klaarstaan om dat mee vorm te geven, op een maatschappijgerichte manier. De nota biedt echter weinig tools om beleidsmatig en structureel de samenwerking en het overleg met andere beleidsdomeinen te structureren. Ze vraagt of er middelen zijn. Komt er een engagement vanuit andere beleidsdomeinen rond erfgoedwerking? Dat mist ze in de nota.

Een in de nota sterk aanwezige ambitie is die van het internationale erfgoedwerk. Ook dat wordt echter weinig vertaald naar instrumenten, met uitzondering van de projectmatige uitwerking en de grote instellingen.

Een vierde aandachtspunt volgens de sectorraad is dat de slaagkans van de visienota in zeer grote mate afhangt van de bijkomende budgettaire ruimte. Jorijn Neyrinck refereert aan de vaststellingen in de gangbare procedure. In het advies van de Inspectie van Financiën wordt verwezen naar de geraamde nettomeerkost om het nieuwe decreet een basisimplementatie te garanderen. Daar zou een nettomeerkost van 5,1 miljoen euro aan verbonden zijn. Dat is een politieke keuze.

De implementatie zou in verscheidene fasen gebeuren. Zo vindt de ronde van het erfgoedconvenant plaats in een volgende fase. De eerste grote erfgoedronde is gepland in 2018. De convenants volgen pas later. Of de visienota en het decreet effectief ingang kunnen vinden in hun samenhang en ambitie, zal voor het integrale landschap pas duidelijk worden over twee tot drie jaar. Het engagement om de inhaalbeweging te maken, is al meer dan eens uitgesproken.

De visienota omvat ambities die zeker draagvlak hebben en aanzetten tot actie, maar in eerste instantie moet de basiswerking van de erfgoedsector ademruimte krijgen. Dit behelst de collectiewerking. Dat brengt Jorijn Neyrinck terug bij de initiële overweging van de verhouding tussen die basiswerking en de meer inhoudelijke en maatschappelijke principes van de visienota als er keuzes gemaakt moeten worden. Ze vraagt hoe beide aspecten zich tot elkaar verhouden als er subsidiebeslissingen moeten vallen.

De minister zet de verschillende documenten tegen elkaar af – conceptnota, visienota en uitvoeringsbesluiten – en toont hoe die zich in continuïteit tegenover elkaar verhouden. Besluitend mist de sectorraad echter een aantal tools ten aanzien van

de aandachtspunten van de visienota die zich niet meteen vertalen in concrete instrumenten in de uitvoeringsbesluiten. De reden daarvoor ligt uiteraard mede in het feit dat men vooruitkijkt over meer dan één beleidsperiode bij het formuleren van decreten en uitvoeringsbesluiten. Die laatste omvatten evenwel weinig instrumenten rond bijvoorbeeld participatie en duurzaamheid om er echt werk van te kunnen maken in de eerstkomende beleidsperiode waarin minister Gatz zijn visienota wil implementeren.

Punctuele adviezen over de uitvoeringsbesluiten zullen binnenkort beschikbaar zijn.

Ter conclusie herneemt Jorijn Neyrinck dat de sectorraad de uitgangspunten en de principes in de visienota en de afstemming met de sector onderschrijft, maar nog bedenkingen maakt bij de slagkracht van de visienota, bij de bepaling van de prioriteiten en bij het gebrek aan handvatten om de nota in de praktijk om te zetten. Dat concentreert zich rond vier grote lijnen: de sectorale organisatie van diensten en expertise; de inpassing hiervan in de cultuurbrede visie, organisatie en ontwikkeling; de verdere uitwerking van het complementaire beleid en de slaagkans die afhangt van de budgettaire ruimte.

2. VVSG

Hilde Plas, stafmedewerker Cultuur en Erfgoed van de VVSG, brengt een bescheiden reflectie van het domein en gaat graag in op de meerwaarde, de uitdagingen, de accenten en de bezorgdheden. Ze spreekt namens de directie en weet zich gesteund door partners in het veld voor de diepere analyse.

De meerwaarde van het nieuwe juridische kader situeert zich vooral op een communicatief niveau. Het participatieve traject heeft geleid tot het decreet, de uitvoeringsbesluiten en de visienota, met onder meer de bijdrage van de besturen via de VVSG. Ze mist de VGC als belangrijke partner in het overleg.

Hilde Plas heeft de indruk dat de visienota vooral een inspanningsverbintenis weerspiegelt, zowel vanwege minister Sven Gatz, de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement als ten aanzien van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest en de gemeenten. Het is ook een inspanningsverbintenis ten overstaan van instellingen en organisaties en voor nieuwe projecten. Het blijkt niet eenvoudig om op landelijk of internationaal niveau innovatief en experimenteel te zijn en tegelijk voor het landschap relevant te zijn. Daarnaast ligt er ook een inspanningsverbintenis besloten ten aanzien van de bestaande en toekomstige legislaturen – gemeentelijk en Vlaams – en de toekomstige erfgoedrondes die nog in het verschiet liggen en verschillen naargelang de deelsectoren.

Voor de VVSG stelt vooral het complementaire beleid uitdagingen. Dat de minister het zelf niet zo benoemt, vindt Hilde Plas spijtig. Die complementariteit gaat verder dan de gemeenten, maar betreft ook andere niveaus. Dit geldt niet louter in de context van het cultureelerfgoedbeleid maar ook in het brede cultuurbeleid. Volgens de VVSG moet men het proces samen volmaken. Het lijkt haar daarom goed dat het niet allemaal expliciet is uitgewerkt in de visienota. De basis is er in artikel 6 van het decreet en in artikelen 49 en 53 van de uitvoeringsbesluiten. Ijking en opvolging van het complementaire beleid worden vooral een zaak van de nieuwe gemeenteraden, besturen en de nieuwe Vlaamse Regering.

Het stemt de VVSG tevreden dat de erkenning van het aandeelhouderschap van de lokale besturen meer prominent in beeld komt, zowel in de beleidsvoorbereiding als in de -uitvoering. De minister vermeldde dat zelf ook uitdrukkelijk, maar vond het begrip ‘medebeheerder’ jammer genoeg te sterk. De VVSG ziet die term wel

graag meegenomen in de dialoog. De lokale besturen zijn medefinancier en in die zin hoofdaandeelhouder en medebeheerder.

Het belang van partnerschap van lokale besturen inzake de bestemming en de omgang met religieus erfgoed staat expliciet in de visienota. Dit verheugt de VVSG. Het herbevestigt ook het belang van de erfgoedconvenants in hun dienstverlenende rol. Het roept de vraag op of dat alleen in die rol moet gelden. Een onderbelichte uitdaging in de visienota is volgens Hilde Plas de determinering van de rol van al de andere besturen die niet door de Vlaamse overheid gesubsidieerd worden. Ze vraagt welke relatie de Vlaamse overheid zal hebben met die besturen.

Een andere grote uitdaging situeert zich in de transitie van de provinciale taken en middelen. De oormerking biedt enige zekerheid. De VVSG heeft daarvoor ook gepleit. Het is een raket met diverse trappen die nog niet is geland. Zeker de regionale indeling en de subsidiëring van de instellingen vormen aandachtspunten. De projecten en het projectreglement moeten nog worden gefinaliseerd. Hetzelfde geldt voor het decreet voor het regionale cultuurbeleid en het Vlaams consulentschap, de depotregie en de databanken. Voor deze elementen wordt nog gezocht naar een goede inbedding. Hilde Plas stelt de open vraag of dat allemaal op het Vlaamse niveau moet gebeuren.

Bij de cultuurbrede impulsen werd door de minister ook de flankerende ondersteuning genoemd. Dit betreft de partnerprojecten. Hilde Plas wil graag weten wat daarmee precies bedoeld wordt. Het tijdschriftenbeleid en de aanvullende financiering zijn wel duidelijk in de eerste aanzet van de minister.

De VVSG onderschrijft een aantal accenten. De hoofddoelstelling die de minister aanhaalt op pagina 2 in de visienota kan Hilde Plas onderschrijven. Ook de uitdagingen en de accenten die zijn geformuleerd op basis van de erfgoednoden – terug te vinden op pagina's 22 tot en met 29 in de visienota – krijgen een positieve beoordeling. Ze zijn ingegeven vanuit een duurzame werking. De uitdaging rond diversiteit is de moeilijkste en allicht een van de belangrijkste. De VVSG treedt de SARC bij dat er ter zake te weinig hefbomen ingebouwd zijn om een aanzet te verzekeren.

Voorts bevat de visienota het streven naar een evenwicht tussen de grootschaligheid, de internationale werking en de fijnmazige netwerkstructuur met aandacht voor lokale en regionale schakels als kostbaar weefsel. Het verheugt de VVSG dat deze balans uitdrukkelijk aangehaald wordt. Ook het behoud van het kwaliteitslabel als basisinstrument ondersteunt de VVSG.

Hilde Plas somt een aantal bezorgdheden op. De scheiding tussen functies en rollen blijft de VVSG te kunstmatig vinden. Ze vraagt zich af in hoeverre dat echt werkzaam is op het terrein. De accenten die in de functies worden gelegd, vindt ze best goed. Ze zijn echter niet uniek voor instellingen en omvatten waarderingsbeleid, aandacht voor immaterieel erfgoed, presentatie, toeleiding, participatie enzovoort. Dat is evenzeer van belang voor lokale besturen, instellingen en organisaties. Het maakt deel uit van een complementair beleid. Daar ziet ze derhalve graag vermenging in plaats van een strikte scheiding.

Bij de landelijke dienstverlenende rol onthoudt Hilde Plas uit de toelichting van de minister dat er diverse opties zijn. Lokale besturen staan echter in voor het algemene belang en de dienstverlening aan alle burgers. De VVSG vraagt zich dan ook af of niet elke instelling of organisatie een rol heeft in dat kader.

In de visienota wordt verwezen naar het regietraject, maar de VVSG is daarbij niet betrokken. Hilde Plas mist dus de informatie ter zake die de minister toch al incalculeert in zijn visienota. Hij kondigt al aan dat er rekening mee gehouden wordt in

de afweging van criteria. De VVSG wil dan ook graag transparantie over de resultaten van het regietraject.

Wat betreft de voorwaarden voor de regionale dienstverlening was de VVSG vragende partij voor een expliciete visie. De explicitering is mager uitgevallen. Ze vraagt zich af of voldoende kritische massa en voldoende beheerders volstaan. Tegelijk is er sprake van eenrichtingsverkeer. De reële mogelijkheden om de regionale rol op te nemen, blijven een vraagteken. Ze vraagt of er kans is op uitbreiding en welke middelen worden voorzien.

Ook met betrekking tot de transitie, de integratie en de centralisatie van de middelen leeft er bezorgdheid. Ze bedoelt hiermee de transitie van de provinciale middelen en de integratie van een aantal cultuurbrede trajecten die allemaal richting Vlaanderen en Vlaamse overheid lopen. Dit staat voor de VVSG haaks op een complementair beleid. Hilde Plas vraagt om dat opnieuw te bekijken.

De timing van het depotbeleid en de databanken zoals beschreven in de visienota, is voor de VVSG problematisch. Algemeen is dit als een urgent probleem aangebracht door de VVSG en andere actoren, maar het wordt op een termijn van vijf jaar gezet.

Hilde Plas plaatst vraagtekens bij het consulentschap en de goede inbedding. Ze vraagt zich af of deze niet eerder regionaal dient te gebeuren.

De afstemming tussen het Vlaamse en het lokale beleid vergt aandacht. De visie op het complementaire beleid en de link naar de toekomst van het erfgoedveld mist Hilde Plas in de visienota. Er is geen verbinding tussen beide hoofdstukken.

Concreet zijn er vragen bij de planlastvermindering en de integratie van instrumenten op lokaal niveau. Deze zijn niet in het uitvoeringsbesluit opgenomen. Vooral artikel 25 van het uitvoeringsbesluit betekent volgens de VVSG een probleem. In artikel 15 van het uitvoeringsbesluit wordt een jaarverslag gevraagd van organisaties die wel een kwaliteitslabel hebben, maar geen subsidie krijgen. Hilde Plas vraagt of het dan nodig is dat de Vlaamse overheid een jaarverslag vraagt. Dit zou zorgvuldiger geformuleerd kunnen worden.

Hetzelfde geldt voor de principes van goed bestuur. De beginselen daarvan zijn gekend en aanwezig. Lokale besturen hanteren ze ook effectief. Waar het in de uitvoeringsbesluiten over die lokale besturen gaat, met name in artikel 67, zou er een link naar die beginselen gelegd kunnen worden. Dit kan planlastvermindering opleveren.

Een grote zorg blijft de timing van de erfgoedrondes met het oog op de gemeentelijke legislatuur en de Vlaamse beleidsnota. De VVSG vraagt om dit verder uit te diepen.

Wat betreft de inbreng van lokale beleidsexpertise bij advies en beoordeling, vindt de VVSG te weinig garanties terug in het uitvoeringsbesluit.

In de projectsubsidies is er aandacht voor het transversale, maar niet bij de structurele indelingen. Bovendien blijkt er weinig aandacht voor concrete hefbomen met andere beleidsdomeinen zoals Toerisme. In de visienota zijn er weinig links terug te vinden tussen toerisme, onroerend erfgoed, onderwijs en zorg hoewel er prachtige projecten en verbindingen lopen en mogelijk zijn.

De integratie van de cultuurbrede visienota's en impulslijnen, het transversaal werken en de zorg daarvoor wil VVSG graag nog sterker uit de verf zien komen.

3. OCE

Jan De Maeyer, voorzitter van OCE, is tevreden met de vraag om een reactie vanuit de sector zelf. Tegelijkertijd betreurt hij de krappe timing van de hoorzitting. Zondag 23 april is het Erfgoeddag en dat vergt vanuit de organisaties heel wat werk, dat dan nog doorkruist werd door de visienota en de uitvoeringsbesluiten. OCE wil zijn werk goed doen en dus ook met de hele sector overleg kunnen plegen.

Jan De Maeyer bezorgt de commissieleden naast de presentatie ook een overzicht van de meningen van de deelsectoren over de visienota en een aparte beoordeling over de uitvoeringsbesluiten. In dit laatste document worden de knelpunten aangehaald inzake de criteria.

De uiteenzetting is opgebouwd uit twee grote delen: de visienota en de uitvoeringsbesluiten. Het is een oefening in onthechting gebleken om beide documenten los van elkaar te lezen. Hij noemt het enigszins ongelukkig dat men de visienota moet lezen met op de achtergrond de uitvoeringsbesluiten. De sector zou op zelfstandige wijze moeten kunnen werken rond een visie.

Jan De Maeyer heeft in de presentatie een aantal aandachtspunten verzameld over elementen van waardering, algemene perceptie, financiering, complementair beleid, opgesplitst in subcategorieën, immaterieel cultureel erfgoed, digitalisering, depotwerking en goed bestuur.

De visienota komt bij de sector niet zozeer als 'sympathiek' over, maar veeleer als een document dat veel nobele doelen bevat. Men kan er eigenlijk geen bezwaren tegen uiten, al houdt dit niet in dat de sector ze toejuicht. OCE waardeert dat de nota tot stand kwam in overleg met de sector. Participatie vormt het uitgangspunt. In die zin getuigt de nota van een open blik en helderheid. Andere pluspunten zijn het pleidooi voor inzet en samenwerking met andere domeinen, de diversiteit die als norm naar voren wordt geschoven en de hoge ambities. Er worden nogal wat verwachtingen vooropgesteld. Dat de agenda 2023 en de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen aan bod komen, is positief. De nota getuigt globaal van een zeker idealisme.

Jan De Maeyer geeft namens OCE de algemene perceptie. De sector heeft moeite met het nogal onduidelijke statuut van de tekst. De conceptnota dateert van een jaar eerder, dan was er het decreet en nu de visienota met uitvoeringsbesluiten, gerelateerd aan het decreet. De tekst kan gelezen worden als een instrument voor de beoordelingscommissies. Het document geeft de visie weer. Hij vraagt wat het statuut is van de visienota. De tekst wekt met bepaalde artikelen ook nogal wat onrust. Zo stipt artikel 64 aan dat prioriteiten bekendgemaakt kunnen worden in verband met de dienstverlenende rol op landelijk niveau. Dit impliceert dat elementen, al dan niet gerelateerd aan de visienota, nog naar boven kunnen komen die van belang zijn voor de interpretatie van de uitvoeringsbesluiten. De minister kan nog nadere specificaties formuleren tot een bepaald ogenblik. Dat schept onduidelijkheid over het statuut van de tekst.

De sector meent bovendien dat er nood is aan een alomvattende visieontwikkeling, ook op sectorniveau, ondanks de voorliggende tekst. Dat zou moeten gebeuren in samenspraak met de integrale sector en de subsectoren. De sector ziet de visienota bovendien veeleer als een voortgangsnota dan als een strategische nota. Men vindt er geen wervende visie in terug. Er waren meer mogelijkheden, bijvoorbeeld op het gebied van internationalisering, perspectiefopbouw en een modernere visie op erfgoed en wat daarmee te bereiken is.

OCE betreurt ook de laattijdigheid van een aantal randteksten, die in het vooruitzicht gesteld worden, met name de digitaliseringsnota, de depotnota enzovoort.

Nog jammer vindt men de onduidelijkheid over de bovenbouw, FARO, over de provincies en de depotproblematiek. Het is een nota die voortgang in het vooruitzicht stelt en perspectieven opent, maar toch nog een trajectontwikkeling inhoudt.

De visie inzake het complementaire beleid acht men onvoldragen. Er is diversificatie nodig. Men verwacht veel van de sector. OCE vraagt wat er tegenover deze verwachtingen staat. Er leeft onrust die niet door de visienota wordt opgeheven. Er is vooral scepticisme over de financiële slagkracht waarmee de visienota moet worden waargemaakt.

De sector vindt de visie op financiering niet realistisch. Daarbij kijkt men van binnenuit. Het decreet en de verwachtingen zijn onuitvoerbaar zonder extra financiële middelen. Men pleit graag voor meer transparantie en duidelijkheid inzake de financiële middelen met betrekking tot de projectmiddelen, de tewerkstellingssubsidies en de DAC-middelen. Daarvoor zijn ook procedures nodig. Jan De Maeyer wijst daarbij op de omweg die moet worden gemaakt via de erfgoedconvenants. Heel het punt vergt meer duidelijkheid, ook wat betreft de stedelijke archieven.

De spreker benadrukt dat de zoektocht naar aanvullende financiering vanuit de erfgoedsector niet evident is. Er lijkt veel mogelijk, onder meer via crowdfunding, maar dat kan vaak niet voor het gros van wat met de sector beheerd moet worden. De verwachtingen om op zoek te gaan naar die bijkomende middelen zijn volgens de sector dan ook niet realistisch.

Het wordt ook dringend. Men vraagt zich dan af welke financiële ruimte er nog rest voor experiment en innovatie, twee elementen die onontbeerlijk blijken voor de sector.

De visienota lijkt ook het behoud van alle bestaande dienstverleners in te schrijven, al dan niet in een samengevoegde vorm. Wat zal er gebeuren met betrekking tot de toevoeging van nieuwe vormen en velden van dienstverlening rond migratie en onderwijs en met de bonussen? Doet dit het beste dan wel het slechtste vermoeden? Dit leidt dan weer tot het scepticisme inzake de financiële slagkracht.

Dat er een soort van cascade of doorrekening mogelijk wordt, betreurt de sector ten zeerste. OCE vreest voor een vestzak-broekzakoperatie in Vlaanderen.

Complementair beleid vergt volgens OCE ook complementaire financiering. Het complementaire beleid is op te delen in drie aspecten: het complementaire erfgoednetwerk, de samenwerking en de relatie tussen beleidsdomeinen en tussen overheden. OCE was altijd al voorstander van een fijnmazig complementair erfgoednetwerk, dat ook in de conceptnota al aanwezig was. In dat verband is de rol en positie van FARO zeer belangrijk. Die blijft echter onduidelijk in de visienota. Het is een sleutel voor complementair beleid.

In welke mate wordt er nog een visie ontwikkeld voor de domeinen waarvoor er geen directe aandacht is, zeker financieel, en die zich in essentie bevinden binnen andere instellingen?

Het is ook onduidelijk in welke mate er nog andere cultureelerfgoedinstellingen kunnen worden aangesteld. Of blijft het bij de twee die vermeld worden in de visienota? Het M HKA krijgt meteen een rol op het vlak van de kunstenaarsarchieven.

Een tweede laag in het complementaire beleid is de samenwerking rond beleidsdomeinen. Hierbij vraagt OCE aandacht voor de zwakkeren binnen de sector, met name de dienstverlenende en collectiebeherende organisaties die op lokaal niveau niet het lokale bestuur als inrichtende macht hebben. OCE vreest dat zij in de

kou komen te staan omdat ze niet meteen over tools beschikken om aandacht te vragen voor hun noden.

Er ontbreekt een verband tussen de cultureelerfgoedwerking en andere domeinen zoals onroerend erfgoed. De Vlaamse Gemeenschap investeert in een visie en een beleid inzake digitalisering en digitaal archiefbeheer. Dit gebeurt losstaand van de cultureelerfgoedsector, vanuit Binnenlands Bestuur, en dat betreurt men ten zeerste. OCE heeft dan ook sterk de indruk dat er dubbel werk geleverd wordt en dat er dus ook twee keer middelen gespendeerd worden. Technisch gezien kunnen beide domeinen gelinkt worden en men ziet in dezen alleen maar gemiste kansen.

OCE juicht toe dat samenwerking aangemoedigd wordt, maar vindt de voorstellen te beperkt. Waarom denkt men niet aan een link tussen een erfgoedbibliotheek en de Koninklijke Bibliotheek van België, of tussen de Koninklijke Musea voor Kunst en Geschiedenis, het Koninklijk Museum voor Midden-Afrika en het Algemeen Rijksarchief? Het potentieel wordt over het hoofd gezien.

Er rijzen ook vragen bij de tussenoverheden en de doorschuifoperaties, bijvoorbeeld rond regionale erkende stadsarchieven. Het doorschuiven van en het van bovenaf opleggen van allerhande taken en verantwoordelijkheden staan haaks op de bottom-upfilosofie, die de minister zelf onderschrijft in zijn nota.

OCE vraagt om in het kader van de beleidsnota Cultuur 2020-2024 in voldoende middelen te voorzien om de dienstverlenende rollen op regionaal niveau waar te maken. Opnieuw klinkt de vraag om aandacht voor wie niet de lokale besturen als inrichtende macht heeft. Jan De Maeyer vraagt welke kanalen en hefbomen zij krijgen.

OCE hoopt op een krachtige en vernieuwende visie omtrent het ICE. Men gaat uit van bestaande netwerken en instrumenten, mits uitbreiding en actualisering. De sector vraagt om voldoende hoog in te zetten op ICE en een sterk decretaal instrument te creëren. Dat is nodig om de internationale rol waar te maken. Aanvullend kan men ook naar het ICE kijken vanuit de collectiebeherende instellingen. OCE vraagt om de ICE-rol die deze instellingen kunnen vervullen vanuit de eigen optiek, dynamiek en mogelijkheden een plaats te geven.

De visienota is geschreven vanuit de nieuwe participatiegedachte. Er wordt een zeker spanningsveld gevoeld met het economische denken in de visienota. Jan De Maeyer refereert daarbij aan de thematiek van de additionele financiering. Opgelegde minimale bezoekcijfers staan wat haaks op de participatiegedachte. Bezoek is iets anders dan participatie. Het gaat daarbij om een andere vorm van contact tussen de instelling of organisatie en het publiek. Participatie mag niet het nieuwe dogma worden. Er is ingroeitijd nodig om dat te leren en daarmee te experimenteren. Met de visienota alleen is men daar niet klaar voor. Ondersteuning ter zake is gewenst bij de eigen visievorming. Het steunpunt krijgt niet uitdrukkelijk een rol in de visienota en dus legt men graag die vraag voor. De belangenbehartiger ziet in dat verband ook discrepanties tussen de visienota en de uitvoeringsbesluiten.

Samenwerking kan volgens OCE niet van bovenaf opgelegd worden, maar moet groeien door dynamieken tot stand te brengen. Er is sprake van impulslijnen. OCE vraagt wanneer die bekendgemaakt worden, wat er zal gebeuren met de reglementen en of dit alles onder te brengen is onder de dynamische ruimte.

Wat de digitalisering betreft, komt de visienota eigenlijk te laat. Een degelijke beleidsplanning in een zo dynamische sector is niet mogelijk als de nota pas opduikt na de indiening van de beleidsplannen. OCE vraagt wanneer men het regieplan

mag verwachten. De sector heeft duidelijk nood aan een dienstverlenende rol ter zake.

OCE vraagt uitdrukkelijk om de beeldbanken van de erfgoedcellen, ook provinciaal, op te nemen in de visie over de erfgoeddatabanksystemen.

Voor de depotwerking is voorzien in een ruime timing met 2023 in het vooruitzicht. Jan De Maeyer vraagt zich af hoe de implementatie van de depotwerking in de beleidsplanning van december 2017 er uit zal zien. Hij vraagt of men erop moet anticiperen. De formulering inzake depotwerking komt als te algemeen en niet voldoende verfijnd over. Op pagina 31 leest hij over een upgrade van presentatie- en depotruimte, maar andere krachtlijnen hebben betrekking op toegankelijkheid of klimaatbeheersing. Dat is iets anders en tegelijk een beperking. Het doel van de depotwerking en de inzet van infrastructuurmiddelen zouden moeten worden ingezet op een algemene kwalitatieve verbetering van de fysieke depots. Hetzelfde kan gelden voor de digitale depots.

De visienota bevat prioriteiten inzake de depotwerking: religieus erfgoed, podiumkunsten, muziek en architectuur. Daar zijn noden, die niemand kan en wil ontkennen. De belangenbehartiger vraagt zich evenwel af waarom die nu aan de orde komen en of er ruimte is voor andere facetten. Welke visie wordt daaromtrent ontwikkeld? Is het niet aangewezen daarover een discussie of samenwerking tot stand te brengen? Men kan bijvoorbeeld rollen of functies toekennen en in dialoog treden met het Collectieplatform Vlaanderen of met de Vlaamse Erfgoedbibliotheek. Welke specifieke taak zou de Archiefbank Vlaanderen kunnen uitoefenen?

Iedereen wil goed bestuur. Jan De Maeyer voegt toe dat enig realisme aangewezen is. Een snelle aanpassing van structuren en organisaties die jarenlang erkend zijn, werken en verankerd zijn in erfgoedgemeenschappen verandert men niet op een dag. De implementatie zou derhalve geleidelijk moeten kunnen gebeuren met aandacht en respect voor de specifieke achtergrond, de grootte, de betekenis en de eigenheid van elke organisatie. Sommigen liepen een ander traject, bijvoorbeeld de Vlaamse Erfgoedcellen. Een stapsgewijze implementatie in dialoog vindt hij nodig.

Een laatste bekommernis is de vraag of goed bestuur ook geïnterpreteerd wordt als een hefboom naar private financiering. Jan De Maeyer is er niet wars van, maar ziet ook in dat verband graag enige realiteitszin.

OCE heeft geprobeerd goed mee te werken aan de totstandkoming van de uitvoeringsbesluiten. Toch resten er nog vragen en bedenkingen.

Artikel 26 houdt in dat de minister kan beslissen om geen bijkomende erfgoedinstellingen aan te duiden. Jan De Maeyer vraagt hierbij verduidelijking. Vervalt dan de hele procedure? Moet men daar niet meer naartoe werken? De beslissing zou genomen moeten worden uiterlijk 24 maanden voor de beleidsperiode ingaat. De beleidsplannen worden evenwel ingediend op 15 december 2017.

Voor repliek kan men technisch-punctueel stellen dat er voldoende tijd is. Is er iets meer mogelijk inzake reactie, dan is de repliektijd zeer krap.

De terminologie van het eventueel aanduiden van deskundigen baart zorgen. Wanneer gebeurt het wel en wanneer niet? Is het niet beter om het overal te voorzien?

Als laatste aandachtspunt wil OCE met respect voor het departement, dat getuigt van een grondige kennis van het geheel, toch graag horen wie eigenlijk wie contro-

leert, gezien de grote invloed en beslissingsmacht van de administratie in het kader van de visienota en het decreet.

Jan De Maeyer vraagt meer uitleg over de beoordelingscommissies per deelsector. Is er één commissie of denkt men aan deelcommissies? OCE vraagt dat elke deelsector op zijn merites zou worden beoordeeld, ook door peers, en eventueel externe deskundigen.

Er heerst grote verontrusting over de algemene opmerking geformuleerd op pagina's 1 en 2. OCE vraagt een fundamenteel debat ter zake. Bij de musea, de collectiebeherende instellingen en de culturele archieven leven er bedenkingen bij het zwakkere inhoudelijke kwalitatieve niveau dat wordt gevraagd. Jan De Maeyer vraagt waar de verschillen zitten.

In de uitvoeringsbesluiten staan bezoekerscijfers. Daar heeft OCE het moeilijk mee. Cijfers zeggen wel iets, maar zeker niet alles. In een proces van ontwikkeling, visie en innovatie is het fysisch bezoeken van een instelling een verouderd gebeuren. Steeds meer is er sprake van virtuele bezoeken. Hoe moet men met het oog daarop de cijfers interpreteren? Zijn die virtuele bezoekers daarin vervat? Het landschap verandert inhoudelijk enorm en de fysieke bezoeker wordt meer uitzondering dan regel. Jan De Maeyer heeft vragen bij de definitie van bezoekerscijfers. Het kan worden aangewend voor vele dingen en men vreest dat dat een gedrag kan aanzwengelen waarbij instellingen evenementen zullen inrichten, al dan niet met een drankje om toch bezoek te lokken. Is dat wat de minister wil of wil hij niet veeleer gaan voor kwalitatieve normen? OCE vraagt om daarover overleg te plegen met de sector en het opnieuw te bekijken. De cijfers zelf vindt men ook oneven-wichtig. Hij vraagt de minister om een debat en meer uitleg bij de cijfers.

Aan de volksvertegenwoordigers vraagt Jan De Maeyer om de nota rond de uitvoeringsbesluiten door te nemen.

II. Vragenronde

1. Yamila Idrissi

Yamila Idrissi wil de vele opmerkingen laten bezinken. Ze weet niet of ze de vermelding 'sympathiek' voor de nota als een compliment moet opvatten. Zij zou het alvast niet als dusdanig beschouwen. OCE gaat nog een stap verder met terechte kritieken en opmerkingen. De SARC stelt prioriteiten te missen in de visienota. Ze vraagt hoe hun prioriteitenlijst er uitziet.

Participatie en diversiteit zijn mooie principes, maar men mist hefbomen en tools. Ze vraagt de sprekers welke tools en hefbomen ze wensen.

De VVSG is er voorstander van om te streven naar een balans tussen grootschaligheid, internationale werking en fijnmazige netwerken en structuren. De internationale werking is veel minder uitgewerkt in de visienota. Ze vraagt Hilde Plas om dit verder toe te lichten en ook waarom de VVSG niet is betrokken bij het regietraject.

Yamila Idrissi hoort veel scepticisme bij de sprekers, ondanks het feit dat minister Sven Gatz positief ingesteld blijft inzake de middelen. In voorgaande legislaturen is de inhaaloperatie ook met zoveel woorden en goodwill beloofd, maar ze kwam er nooit. Ze krijgt dan ook sterk de indruk dat men in een rondje blijft draaien. Er wordt een beleid uitgestippeld waarvan men niet weet of het kan worden uitgevoerd omdat zonder financiële zekerheid voor de basiswerking die garantie er niet is. Ambities hebben is mooi, maar daar houdt het op.

Digitalisering is essentieel. De duidelijkheid over hoe digitalisering in het beleid past, ontbreekt.

Er is onzekerheid over de depotwerking. Yamila Idrissi verneemt evenwel niets over de indemniteitsverzekering, terwijl dit een belangrijke hefboom is voor musea om belangwekkende tentoonstellingen aan te trekken. Ze vraagt of dit een vergetelheid is.

De opmerking over de bezoekersaantallen in het kader van de uitvoeringsbesluiten en de vraag om een debat ter zake, vindt Yamila Idrissi zeer pertinent. Er zijn meer virtuele bezoekers maar de digitalisering wordt op een laag pitje gezet.

2. Sabine de Bethune

Sabine de Bethune is blij met de consistente inbreng van de sprekers, die qua inhoud meer tijd en diepteonderzoek vraagt.

Algemeen leeft het gevoel dat de tijd om het dossier af te handelen te krap is. Het decreet is goedgekeurd. De kladversie van de uitvoeringsbesluiten is beschikbaar, maar die zijn nog niet aangenomen. De ruimte daartussen moet volgens Sabine de Bethune maximaal benut worden om de visie aan te scherpen en lacunes in te vullen. Dit gebeurt het best aan de hand van een prioriteitenlijst om optimaal resultaat te garanderen. Op basis van de uiteenzettingen en de besprekingen kan aan de prioriteitenlijst gewerkt worden om dan dat element te kristalliseren.

Het ontbreken van beleidsvisies inzake digitalisering en depotwerking komt alom terug. De timing loopt niet parallel met de rest. Het lijkt Sabine de Bethune essentieel om de tijdspaden in elkaar te schuiven.

Sabine de Bethune vraagt om de besprekingen voort te zetten en het valabele werk in de geest van dialoog ook te concretiseren. Ze ziet eenzelfde betrachting bij minister Sven Gatz. Het inhoudelijke werk en debat kunnen een leidraad zijn voor interpretatie in een volgende legislatuur. Ze vraagt of men tot een aantal concretiseringen kan komen.

3. Bart Caron

Bart Caron heeft de indruk dat de visienota eerder minder dan meer uitgaat van de intrinsieke waarde van het culturele erfgoed. Het startpunt van de nota ligt in het denken in structuren, vormen en organisatiemodellen. Hij vraagt of deze indruk ook leeft bij de sprekers. Hij ziet een prioriteit voor de collectiebeherende instellingen en de collecties als een intrinsiek element. Toch meent hij dat het eerder de andere kant opgaat.

Ook bij het woordgebruik heeft Bart Caron bedenkingen. Voor terminologie als een ‘dienstverlenende rol op regionaal niveau’ of een ‘dynamische ruimte’ heeft de leek een woordenboek nodig. Hoe staan de sprekers tegenover die terminologie? Zelf meent hij dat het complexe woordgebruik niets duidelijker maakt en het maakt de cultureelerfgoedsector ook niet aantrekkelijker voor de buitenwereld. Een decreet kan dan wel voornamelijk gericht zijn op de relatie met de overheid, maar is ook breder relevant.

Bart Caron leest in de visienota herhaaldelijk over versnippering en elders ook over fusie, die dan weer niet verplichtend kan zijn. Het is niet helemaal duidelijk wat de minister ermee wil. Aan Jorijn Neyrinck en de Jan De Maeyer vraagt hij hoe zij tegenover fusies in het werkveld staan. In het kader van het regietraject komen de fusies wel uitdrukkelijk op tafel.

Zaten de mensen van de belangenbehartiger mee rond de tafel toen de denksporen met onder meer de fusies besproken werden? Bart Caron somt een aantal potentiële fusies op. Hij vraagt de mening van de sprekers. Zelf heeft hij er een dubbel gevoel bij.

Leeft er bij de sprekers wat betreft administratieve organisatie, beleidsplannen, evaluatie, kwaliteitslabels, jaarverslagen enzovoort, het gevoel dat het decreet planmatig lichter weegt dan het bestaande?

Hilde Plas heeft in haar toelichting gesproken over de herbevestiging van de regionale dienstverlenende rol, met name in het kader van de convenants. Bart Caron vraagt wat ze bedoelt met de vragen bij de rol van niet-gesubsidieerde besturen. Betreft het de gemeenten die deelnemen aan de convenants?

Moeten het Vlaamse consulentschap, de depotwerking en de databanken op Vlaams, regionaal of stedelijk niveau georganiseerd worden? Wat is de visie van de VVSG? Bart Caron relateert dat ook uitdrukkelijk aan de provinciale inkanteling waarvoor de eerste stappen gezet worden. Hij acht het belangrijk om in dat verband keuzes te maken en de bovenbouw te betrekken. Waar moeten volgens Jan De Maeyer dan erfgoedconsulenten ondergebracht worden: bij de administratie, bij FARO, of bij grote musea?

Het is duidelijk dat de VVSG niet bij het regietraject betrokken was. Bart Caron vraagt de mening van Hilde Plas over de voorwaarden voor regionale dienstverlening – bij de scheiding van de functies en rollen – en over de mogelijke kritische massa.

Met betrekking tot het ICE vraagt Bart Caron aan Jan De Maeyer wat hij bedoelt met de zin dat de culturele archieven de ruimte moeten krijgen om een eigen werking te ontwikkelen. In het decreet kiest de minister voor één organisatie die bezig is met ICE. Is Jan De Maeyer het daarmee eens? Hoe ziet de spreker de verhouding van de archieven tegenover die organisatie?

Bart Caron vraagt meer toelichting bij de vermelding dat participatie geen nieuw dogma mag worden. Er moet ingroeitijd voorzien worden, ruimte en visievorming en graduele implementatie. Het lid noemt dat enigszins overdreven. Participatie is niets nieuws onder de zon. Er is een functie meer dan voordien. De rollen zijn toegevoegd en het woordgebruik is aangepast. Vindt OCE participatie niet een vanzelfsprekende functie van een cultureelerfgoedinstelling? Doet men dat al niet?

De minister kiest in zijn visienota ervoor om twee grote cultureelerfgoedinstellingen te erkennen, met name het M HKA en het KMSKA. Dit houdt in dat pas in een volgende ronde, na vijf jaar, er eventueel kunnen bijkomen. Is OCE het eens met die keuze?

4. Cathy Coudyser

Cathy Coudyser apprecieert de volgehouden inspanningen om van dit traject mee een succes te maken. Qua grote lijnen hoort ze zowel bij de belangenbehartiger als bij de adviesraad nog de vraag naar meer regie en meer duidelijkheid vanwege de minister over de prioriteiten. De visienota stelt een lijstje voorop. Bedoelen de sprekers dat er te veel prioriteiten zijn en dat het beter is te focussen op bepaalde dingen of achten ze het moeilijk om al die zaken samen te brengen? Moet het diverse veld bepalen welke instelling welke prioriteit legt? Waar kunnen de visienota en de regierol van de overheid nog meer gespecificeerd worden?

Cathy Coudyser betreurt dat de oefeningen over de bovenbouw, de digitalisering en het regionale aspect tegelijk lopen. Het biedt mogelijkheden, maar brengt

ook onduidelijkheid mee. Die onduidelijkheden zijn er nog altijd. In het licht van de beleidsplannen die moeten worden klaargestoomd, is dat confronterend. Wat betreft de digitalisering wordt er evenwel in de visienota een aantal accenten gelegd, zonder verplichting. Ze hoopt dan ook dat de sprekers inzien dat in de volgende vijf jaar, in die beleidsperiode, van de erfgoedinstellingen en -organisaties wel degelijk een visie verwacht wordt die wordt meegenomen in het beleidsplan. Achten de sprekers het mogelijk om een plan uit te tekenen over wat er met de digitalisering zal gebeuren en hoe ze dat aanwenden in de publiekswerking, met het oog op het breed uitdragen van erfgoed? De rode lijn in de visietekst is net dat erfgoed er niet voor professionals alleen is. Er is een breed vrijwilligersveld. Alle burgers moeten zich van het verleden en het erfgoed bewust worden. Er is een groot maatschappelijk belang en erfgoed sluit aan bij andere domeinen.

Cathy Coudyser begrijpt de bemerking over de bovenbouw en de bekommernis dat het steunpunt niet in het decreet is opgenomen. De minister moet daarin duidelijkheid brengen. Hij blijft het steunpunt erkennen als steunpunt voor erfgoed.

Algemeen hoort Cathy Coudyser nog de bezorgdheid om de budgettaire ruimte. De inhaalbeweging is beloofd en moet gehonoreerd worden.

In de visienota leest ze wel zaken die tot nadenken stemmen. Ze vraagt de mening van de sprekers over de basiswerking die teruggaat naar het collectiebeleid, het goed bewaren en waarderen, het waarderen en eventueel afstoten. In de visienota leest ze dat er een evenwicht moet zijn tussen het honoreren van de basiswerking en de daarbij horende dienstverlenende rollen. Het betreft dan vooral de ondersteuning van erfgoedcellen, die op hun beurt steun bieden aan de lokale erfgoedorganisaties. Er moet tegelijk ook wel ruimte zijn voor experimenteren en innoveren. Ze vraagt de sprekers of ze nog opmerkingen hebben over dat evenwicht.

Cathy Coudyser vraagt of het een juiste interpretatie van haar is dat de VVSG een scheiding vooropstelt tussen functies en rollen en de dienstverlenende rol bij de lokale besturen legt. Kleinere steden en gemeenten met een lokaal museum op het grondgebied moeten in staat zijn om de basiswerking te garanderen, mogelijk ook met ondersteuning van de erfgoedcellen, maar ook van een organisatie die de dienstverlenende rol opneemt. Ze vraagt of de sector meent dat zij die dienstverlenende rollen moeten opnemen. Zijzelf meent van niet.

De VVSG vindt het jammer om niet betrokken te zijn bij het regietraject. Dat ging vooral over de organisaties die de dienstverlenende rol op zich nemen. Kan men beter motiveren waarom men dat betreurt? Biedt het resultaat van het regietraject niet voldoende kapstokken voor organisaties en lokale besturen om er mee aan de slag te gaan?

De timing van convenants en lokale bestuursperioden loopt niet gelijk met de voorliggende ronde. Dit wordt als een nadeel ervaren. Het nu meenemen in een ronde zorgt ervoor dat het niet spoort met de bestuursperiode. Ook dat is nadelig. Ze vraagt suggesties voor oplossingen aan de sprekers.

Regio's met een voldoende kritische massa erfgoed en meer dan 85.000 inwoners – of minder als er met een intergemeentelijke onroerenderfgoeddienst wordt samengewerkt – komen in aanmerking voor een erfgoedconvenant. Cathy Coudyser vraagt wat er gebeurt met de regio's die niet in aanmerking komen. Wanneer is er voldoende kritische massa aan erfgoed aanwezig om die focus te leggen?

Het KMSKA en het M HKA worden in de visienota opgevoerd als de twee grote erfgoedinstellingen. Ze lijken ook evidenties. Zien de sprekers nog andere instellingen die in aanmerking moeten komen voor de erkenning als Vlaamse erfgoed-

instelling, gezien de voorwaarden inzake excelleren, de internationale uitstraling en de voorbeeldfunctie?

Cathy Coudyser begrijpt de bekommernis over de bezoekersaantallen, maar ziet het bezoekerscijfer veeleer als een criterium voor de relevantie om iets in te delen als regionaal of landelijk. Met het oog op de prioriteit voor publiekswerking en het maatschappelijke belang kan ze zich wel inbeelden dat bezoekersaantallen een factor zijn. Virtuele bezoekers hebben evenzeer hun belang. Ze vraagt welke mogelijkheden de sprekers hiervoor zien.

Een van de grote oefeningen die de transitie al dan niet succesvol zullen maken, is die van de expertisecentra. De overheid kiest voor efficiëntiewinst en bepaalt waar men naar fusies wil evolueren. In werkelijkheid is het niet altijd haalbaar omdat er nog andere factoren spelen. Partnerschappen kunnen ook. In hoeverre kan een organisatie een rol spelen en eventueel het traject naar fusies en dergelijke begeleiden?

III. Antwoordronde

1. Jorijn Neyrinck

Jorijn Neyrinck leert uit haar ervaring dat er al vaker veel ambities en prioriteiten waren, maar dat er geen middelen tegenover stonden. Het erfgoedlandschap is een zeer complementair werkveld.

Ze stelt dat er twee uitdagingen zijn. Er is een opgebouwde achterstand in de basiswerking. Dit is geen keuze, maar een noodzaak. Om een duurzame erfgoedwerking te verzekeren, moet die werking versterkt worden. De sector hapt al meer dan een decennium naar adem. Tegelijk kent de snel evoluerende samenleving heel nieuwe uitdagingen, bijvoorbeeld digitalisering en diversiteit die in de visienota zijn opgenomen en waarop men ook al jaren eerder had moeten anticiperen. Kiezen daartussen kan niet want beide zaken zijn nodig. Eerst inzetten louter op de basiswerking maakt dat men weerom een hele periode mist om de inhaalbeweging in te zetten rond heel actuele uitdagingen.

De visienota reikt volgens haar wel degelijk handvatten aan, omdat die een poging doet om de actuele benadering te integreren in de aanpak van de functies. Dit is ook hoe de basiswerking kan benaderd worden. Dan nog zijn er evenwel zoveel inhaalbewegingen nodig dat de middelen echt fundamenteel moeten zijn om de beide tegelijk te integreren. Dat vraagt bovendien een transitie in het denken en de organisatiestructuren en in hoe de werking van een erfgoedbeleid wordt opgezet.

Als er geen middelen tegenover de prioriteiten worden gezet, is de reactie van de sector vaak dat de Vlaamse overheid weinig middelen geeft en veel verwacht. Het zijn evenwel vaak andere overheden die de beheerverantwoordelijkheid dragen of de hoofdfinanciering uitmaken. Jorijn Neyrinck raadt aan om te prioriteren naargelang de inspanningen die de Vlaamse overheid verhoudingsgewijs inbrengt ten aanzien van de diverse types organisaties. Men kan niet van elke actor generiek hetzelfde verwachten op gebied van prioriteiten. Als de Vlaamse overheid hoofdaandeelhouder in een organisatie is, kan men daar anders met prioriteiten omgaan dan bijvoorbeeld in een collectiebeherende instelling waar een lokaal bestuur prominent is. De minister kan dan andere accenten leggen, bijvoorbeeld enerzijds de functie ‘verzamelen en waarderen’ centraal zetten en anderzijds ook participatie om daarnaast te werken aan diversiteit. Om budgettair prioriteiten te stellen, moeten er aspecten zijn om zich op te richten. Men kan dan vanuit de organisatie kijken hoe men de beleidsplanning voorbereidt en hoe de organisatie zich op die prioriteiten wil enten. Het is beter dat men geen twintig prioriteiten heeft waarrond

men aan de slag moet, als de minister effectief impact wil hebben op de vooruitgang rond specifieke prioriteiten.

Voor Jorijn Neyrinck is er daarbij een verschil tussen enerzijds bijvoorbeeld dienstverlenende landelijke rollen, waarin de Vlaamse overheid als het ware aandeelhouder is, die verwacht kunnen worden om gangmaker te zijn voor de landelijke prioriteiten die de minister legt en anderzijds een beperkter aantal gerichte beleidskeuzes die kunnen worden meegegeven om zich op te enten vanuit organisaties waarin de Vlaamse overheid eerder medeaandeelhouder is.

Hetzelfde geldt voor de vraag naar de ontbrekende tools. Dat is sterk gelinkt aan de uitvoeringsbesluiten. De vijf functies zijn uitgewerkt in de conceptnota en het decreet. Twee functies springen eruit en zijn zeer gedetailleerd uitgeschreven. De andere zijn meer opengelaten. Er is dus geen gelijkwaardige uitwerking. Een uitvoeringsbesluit moet echter een lange periode meegaan. Het opzet is nobel. Participatie al invullen, timmert deuren dicht en dat is niet verstandig. Door het niet in te vullen, leeft evenwel ook de vrees dat het achterop komt hinken in de vernieuwde erfgoedwerking, omdat er minder richtinggevende criteria aan verbonden zijn. Qua tools moet men misschien meer denken in de richting van kwalitatieve criteria, maar dan wel van een soort gelijkwaardigheid in de kwalitatieve criteria die in de uitvoeringsbesluiten worden gevraagd.

Wat betreft het woordgebruik, heeft de sector het al moeilijk om de complexe netwerkstructuur te vertalen naar de brede samenleving. Moeilijke terminologie maakt de begrijpbaarheid nog slechter. Anderzijds biedt de visienota ook wel oplossingen. Zo wordt er nog altijd van een erfgoedcel gesproken. Het woordgebruik op beleidsniveau is ook niet noodzakelijk dat wat gehanteerd moet worden in de communicatie van de sector. Los van wat er in een decreet staat, kan rond communicatie gewerkt worden, bijvoorbeeld door een steunpunt.

Het aandachtspunt van de versnippering en de vraag naar een visie op fusies in het werkveld hangen samen met de prioriteiten en de complementariteit in het werkveld. Er is in de erfgoedsector vele jaren gewerkt vanuit een bottom-upgedachte voor organisatievorming. Er is intussen een meer top-downbeweging ingezet met dit decreet. Tussenin lag een periode van regie waarbij er vanuit de sector vraag was om dat open te bespreken. Ook in het SARC-advies komt aan bod dat deze oefening heden onvoldragen is. Er is vraag naar ofwel meer open communicatie en overleg met de sector ofwel meer aansturing van bovenaf, maar in elk geval naar meer duidelijkheid.

De snelheid van de fusies bemoeilijkt de mogelijkheid om kwalitatieve fusies te realiseren. Bovendien wordt er gevraagd naar fusies maar worden er intussen meer thema's geïntroduceerd. Dat is tegenstrijdig. De sectorraad juicht meer thema's toe, op voorwaarde dat er voldoende kritische massa aan kan gekoppeld worden, waar dan ook.

Als ze slagkrachtig zijn en goed afgestemd functioneren, zijn er volgens Jorijn Neyrinck kansen om in de sector rijke expertise en dynamiek te ontwikkelen. De landelijke rollen betreffen tien tot vijftien organisaties – dat is niet onoverzichtelijk veel. Een goede communicatie is bepalend. Er wordt al wel samengewerkt. Doordat het initiatief naar fusies en samenwerking in de sector gelegd is, blijft de beweging eerder beperkt in de bredere sector. In de groep van de LEOV is die beweging er wel. Er zijn dus wel inspanningen geleverd, maar er is geen sprake van een grote fusie- of integratieoefening in de sector. Dit blijft wat hangen in deze transitiefase van decreten en niet-uitgeklaarde complementariteit.

De vraag werd gesteld of de planlast verminderd is. Het actieplan is verdwenen. De dynamische ruimte wordt evenwel waarschijnlijk een wedloop op middelen waar-

over geen zekerheid bestaat. Dat voegt planlast toe naast de basiswerking die net meer aandacht vraagt. Het kan lichter zijn, maar met alle verschillende timing en cycli is er toch heel wat schrijfwerk.

De sector kan enkel vaststellen dat de twee grote erfgoedinstellingen benoemd worden. Het lag in de lijn van de verwachtingen. Tegelijk verwacht men dan wel dat er ook een kwaliteitsstreven is zoals bij de andere opdat er gelijkwaardig mee kan worden omgegaan. Het geeft volgens Jorijn Neyrinck wel het voordeel van transparantie dat ze geëxpliciteerd zijn. Iedereen zal naar die instellingen kijken en hoe ze hun rol invullen als baken.

2. Hilde Plas

Hilde Plas is blij dat in de visienota eindelijk de link wordt gelegd tussen het internationale en het lokale. Dat was in het decreet onvoldoende aanwezig. Bij het internationale luik lag de nadruk vooral op het collectiebeheer. Inhoudelijk staat er niet veel in over het internationale aspect, maar de basis om de link te leggen, is er wel.

Wat betreft het regietraject, heeft de VVSG niet de capaciteit om alles te volgen. Hilde Plas betreurt niet zozeer dat men niet betrokken is en was zich bewust van het feit dat dat traject liep. Niet iedereen hoeft steeds betrokken te worden in een oefening. Als de resultaten worden meegenomen in een visienota, dan is het wel van belang dat die heel transparant gecommuniceerd worden zodat er voldoende inzicht is. Het is dus veeleer een vraag om informatie over het regietraject. Er zit bovendien een gat tussen het regietraject zelf en het gewicht dat aan de resultaten plots is toegekend. Transparantie is essentieel.

Het klopt volgens Hilde Plas dat er weinig aandacht is voor de intrinsieke waarde van cultureel erfgoed. De minister heeft wel expliciet verwezen naar de conceptnota. Daarin komt dat beter aan bod.

De terminologie is niet eenvoudig. De kloof wordt groter tussen een groep van professionelen en een netwerk vol vrijwilligers en betrokkenen terwijl juist de nabijheid zo belangrijk is. Dat dient de zorg voor cultureel erfgoed niet. Bijkomend wordt de wedren naar bijkomende middelen bemoeilijkt door het mystificeren in vakjargon en structuren. Zo schept het decreet vooral mogelijkheden en een potentieel betere toekomst voor degenen die het best uitgerust zijn om de wedren te lopen. Daar ziet Hilde Plas een bezwarende combinatie in de administratieve organisatie van het decreet vertaald via het uitvoeringsbesluit en de gehanteerde terminologie zoals functies en rollen.

Ze heeft persoonlijk niet de indruk dat de regelgeving lichter geworden is, ook al is er een actieplan weggevallen.

De rol van de niet-gesubsidieerde besturen neemt Hilde Plas expliciet op in haar betoog. Ze vraagt warme aandacht voor de lokale besturen. Ze vinden allemaal erfgoed belangrijk in alle vormen: onroerend, cultureel of immaterieel. Juist de burgernabijheid is een sterkte van de sector. Het draagvlak en de draagkracht zijn ook lokaal. In de visienota mist ze dan ook een brug naar de lokale besturen die via hun werking de burgernabijheid vorm geven met medewerking van het middenveld. Hun rol in het decretale landschap wordt echter niet belicht. Er is enkel aandacht voor die met een erkenning en subsidie. Alleen besturen met een erfgoedcel- of convenantwerking worden als partners gezien door Vlaanderen. De brug maken is nodig om de anderen hun rechtmatige plek in het landschap te geven. Dat is een leemte in de visienota. Het moet om meer gaan dan spelen met terminologie. Er moet een waarde aan toegekend worden.

Consulentschap gaat om sectorale inhoudelijke en bestuurlijke materies. Hilde Plas ziet consulentschap graag op regionaal intergemeentelijk niveau of in een samenwerking tussen particulier en publiek of op lokaal niveau. Vlaanderen moet dit wel ondersteunen en er een relatie mee onderhouden.

De regie van depots is nodig op regionaal niveau, omdat het te grootschalig en kostelijk is voor het lokale niveau. Vlaanderen kan daarin best een regierol opnemen, in samenwerking met eventuele regionale depots. Een regionaal depot kan bijvoorbeeld een centrumstad zijn met de ambitie om die rol op te nemen en er een regionale werking aan te koppelen. Het moet dus niet noodzakelijk Vlaanderen of een provincie zijn. Het kan ook een actor zijn die zich op dit terrein uitdrukkelijk regionaal wil manifesteren.

De databanken vereisen een regie door Vlaanderen, met in het achterhoofd de problemen die bij de bibliotheken intussen al de revue passeerden. Dat moet wel in samenspraak met de deelsectoren en de andere besturen gebeuren. Het gaat om een aanpak op maat. Het verheugt Hilde Plas dat de link met de grotere digitaliseringsbeweging in gedachten wordt gehouden. Alle systemen moeten zich op zekere wijze tot elkaar kunnen verhouden. Het slorpt enorm veel geld op en moet compatibel zijn. Wat er al is, moet behouden blijven en daarop kan dan eventueel worden voortgebouwd.

Wat betreft de nadruk op de basiswerking, de collectie of de dienstverlening valt Hilde Plas terug op de maatlogica. De al dan niet betrokkenheid van een bestuur in een erfgoedwerking via convenant of niet, is bepalend. Het maakt een verschil in de mogelijkheden van een bestuur om actief een erfgoedbeleid te voeren. Zonder convenantwerking zijn de besturen aangewezen op het eigen cultuurbeleid en de capaciteit inzake cultuur en onroerend erfgoed of aanpalende beleidsdomeinen. Het is niet de bedoeling dat enkele kleine gemeenten het warm water opnieuw uitvinden. Er kan veel inspiratie en input, zowel inhoudelijk als bestuurlijk, aangereikt worden vanuit de bovenbouw, de sector en de VVSG. De dienstverlening is cruciaal en moet op een grotere schaal dan lokaal. De daar aanwezige collectie heeft echter zijn eigen waarde.

Over de criteria voor de kritische massa kan Hilde Plas geen antwoord aanbrengen. Aan de 85.000 inwoners komen blijkt geen evidentie, zelfs als gemeenten samengaan om hun bestuurskracht te versterken. Dat sluit dan weer aan op de zorg voor de niet-gesubsidieerde besturen die nooit aan de criteria kunnen beantwoorden. Ze mogen niet verwaarloosd worden in hun pogingen om iets te betekenen inzake erfgoedbeleid.

3. Jan De Maeyer

Jan De Maeyer deelt mee dat de indemniteit niet in zijn toelichting is opgenomen omdat OCE een aantal nieuwe accenten wilde leggen.

Allereerst waarschuwt Jan De Maeyer ervoor om niet te evolueren naar een Vlaanderen met twee snelheden: zij die weten en zij die niet weten. Het gaat dan om terminologie, inzicht in het nieuwe decreet, in de complexiteit en in de verschillende mogelijkheden. Voorts gaat het over de gemeenten die niet beschikken over een aantal tools, en ook de zwakkeren in het erfgoedveld, met name zij die niet kunnen aanleunen bij een inrichtend bestuur dat van een gemeente is en het van onderuit moeten doen. Alle functies opnemen in die omstandigheden binnen de vooropgestelde constellatie lijkt hem niet eenvoudig. OCE vreest voor een nieuwe kloof tussen zij die weten en zij die niet weten of al dan niet betrokken of gesubsidieerd zijn. Ten aanzien van het lokale veld speelden voorheen provinciale consulenten een belangrijke rol. OCE heeft er herhaaldelijk voor gepleit om de omslag die

is gemaakt van wat de provincies deden naar het lokale niveau of naar Vlaanderen, heel zorgvuldig te laten gebeuren. Anders versterkt men de kloof.

Jan De Maeyer stelt vast dat er in de bespreking aspecten aan bod komen die eigenlijk twee jaar eerder ter bespreking hadden moeten voorliggen. Het decreet is er en de visienota en de uitvoeringsbesluiten liggen voor.

Gaat de visienota minder uit van de intrinsieke waarde van cultureel erfgoed en meer van het vormelijke? Jan De Maeyer verwijst in dat verband naar de conceptnota en legt de link naar de kloof. Hij meent dat het belang van erfgoed en de omgang ermee enigszins is weggezakt. Alles zit heel dicht bij elkaar, met visienota en uitvoeringsbesluiten die meteen voorliggen.

Jan De Maeyer gaat in op de vraag naar de mening van OCE over versnippering, clustering en samenwerking. Formeel was OCE niet betrokken bij de verschillende processen, noch als belangenbehartiger, noch als subsectoren. Individuele organisaties hebben wel nagedacht over het al dan niet opnemen van een dienstverlenende rol. Daarover zijn ze gehoord. Er is discussie over geweest en er zijn hints gegeven. Er was geen sprake van een overleg met en tussen alle betrokken instellingen die al dan niet interesse hebben in fusie, clustering of samenwerking. Dat debat is meer binnenskamers gevoerd. Het doet vragen rijzen.

Op de vraag of de werklast verminderd is, moet ook Jan De Maeyer genuanceerd antwoorden. Een 'nee' als antwoord domineert, ook al is er een actieplan verdwenen. Er worden aan de sector heel veel verwachtingen gesteld: criteria, beoordelingen, visitaties. Men wordt uitgedaagd en moet het goed doen, want de financiële ruimte is beperkt. De last ten aanzien van organisaties verhoogt dan ook.

Met betrekking tot criteria en bezoekerscijfers is gebleken dat verabsolutering tot vertekening leidt. Er worden misschien accenten gelegd die niet in het belang zijn van het erfgoed, noch van de collecties. Jan De Maeyer betreurt enkel dat men tot die vaststelling moet komen op het einde van de rit en niet bij de aanvang.

Er wordt gesteld dat participatie niets nieuws is. Jan De Maeyer repliceert dat alles afhangt van de definiëring van het begrip. Als participatie de samenwerking tussen bijvoorbeeld een erfgoedcel of een collectiebeherende instelling met haar erfgoedgemeenschappen of de samenwerking die ze ontwikkelt met het publiek betekent, dan is dat een terechte verwachting. Als participatie evenwel inhoudt dat men structureel het publiek moet betrekken bij belangrijke beslissingen in het kader van de vijf functies, en dat het concept moet worden doorgevoerd binnen het kader van goed bestuur, dan is dat een andere zaak. OCE is helemaal te vinden voor participatie, maar dat staat niet op één dag op poten. De sector heeft in Vlaanderen een intensief professionaliseringstraject afgelegd onder meer inzake verwetenschappelijking, archivistiek, opleidingen erfgoed, internationalisering en implementeren van internationale standaarden. De erfgoedsector moet ervoor opletten dat alles niet overboord te gooien omwille van een nieuw dogma rond participatie. Als het publiek mee beslist over het al dan niet behouden van collecties, zijn rampen niet uit te sluiten. Hij refereert aan wat het OLAV schrijft ter zake. Er zijn voorbeelden uit het verleden, uit de jaren dertig – nazisme en fascisme – of uit de jaren vijftig – anticommunisme – in de Verenigde Staten. Jan De Maeyer huivert bij de gedachte om het publiek alle zeggenschap te geven. Als dat evenwel oordeelkundig, getrapt en in overleg wordt ingevoerd, kan het er wel toe bijdragen om instellingen uit hun ivoren torens te halen, tenminste als dat het geval zou zijn.

De visienota omvat heel wat, maar alles hangt af van de tools die men krijgt voor implementatie. Als de sector internationaal moet presteren, moet er aan een getrapt of een tweesporenbeleid gedacht worden. De beoordelingscommissie moet daarmee dan ook rekening houden.

In de bovenbouw gaat het om expertise delen, consulentschappen en knowhow. Dit moet ondergebracht worden bij die organisaties die de potentie over de knowhow hebben. OCE denkt hierover na in een rastermodel. Er kan lokaal veel meer, maar dat kan ook landelijk. Jan De Maeyer gelooft niet dat het de facto bij de grote musea moet worden ondergebracht, al kunnen die op bepaalde domeinen enorme knowhow hebben. Daarin kunnen ze een dienstverlenende rol opnemen, maar buiten hun eigen collectievorming en collectierol. Alle eigenbelang moet vervangen worden door dienstverlening. Ook daar spelen de definities een grote rol. Hoe realiseert men de nobele doelen?

Zaken zoals de rol van een steunpunt hadden vooraf uitgeklaard moeten worden, net als de vraag welke dienstverlening dat steunpunt of die instellingen kunnen bieden in een vernieuwd landschap.

Wat betreft ICE, is OCE absoluut voorstander van één organisatie. Vanuit OLAV vraagt men alleen voldoende betrokkenheid vanuit de eigenheid van de collectiebeherende organisaties.

Er zijn twee erfgoedinstellingen aangeduid. Met de professionalisering die is verworven, zijn er volgens Jan De Maeyer zeker meer mogelijk. Er moet ook gekeken worden naar de diversiteit van het erfgoedlandschap. De musea kunnen wel een voortrekkersrol opnemen. Ook daar is het een kwestie van een traject waarbij niet louter enkele instellingen naar voren geschoven worden. OLAV merkt op het goed te vinden dat er een initiatief komt rond kunstenaarsarchieven. Als men dat meteen toekent aan twee instellingen en een traject, dan wacht men af waar dat heen leidt. Het had wel binnen de sector gezamenlijk besproken moeten worden. Dat dat niet is gebeurd, betreurt OCE. Een centrum kunstenaarsarchieven dat ook de middelen krijgt, wordt toegejuicht, maar enige betrokkenheid van relevante cultureelerfgoedorganisaties was beter geweest.

Het digitaliseren is volgens de Jan De Maeyer complexer dan men vooropstelt. De sector zou de tools moeten krijgen om het digitale tijdperk te betreden en niet om louter wat collecties te digitaliseren. Dit heeft diverse lagen. Digitaliseren betekent opslaan, bewaren, garanderen dat ze over dertig jaar nog toegankelijk zijn, omgang in de publiekswerking enzovoort. Het is betreurenswaardig dat binnen Binnenlands Bestuur een hele operatie wordt opgezet, waarbij digitale infrastructuur ook wordt uitgerold naar steden en gemeenten en waarbij administratieve archieven ook erfgoed worden. Intern is de erfgoedsector bezig met moeizaam iets klaar te stomen inzake digitalisering. Waar ontmoeten beide elkaar, vraagt Jan De Maeyer zich af. Het gaat over miljoenen euro's. Koppeling is de enige optie.

De vijf functies moeten kansen krijgen. Ze vertegenwoordigen de continuïteit van de werking. Om dynamiek in de sector te verzekeren en de visienota waar te maken, is het cruciaal dat er een dynamische ruimte is waar budget achter staat en die dus niet louter symbolisch is. Dan pas is experimenteren mogelijk. OCE dringt daarom aan op voldoende middelen voor de functies, maar ook voor de dynamische ruimte.

OCE is bereid verder mee na te denken en alles te bespreken. Het gesprek over de criteria en de bezoekerscijfers ziet hij alvast graag in gang gezet. Digitalisering moet ook toegepast worden op de benadering van criteria. Het is nodig om kwalitatieve criteria uit te tekenen. Als men nog andere instellingen wil ontwikkelen is dat de enige mogelijkheid.

Yamila Idrissi krijgt een heel vreemd gevoel omdat ze bij de voorgaande bespreking al vroeg of het decreet rijp was. Nu ze merkt hoeveel vragen en opmerkingen er nog zijn, dan rijst voor haar opnieuw de vraag of de overheid er wel klaar voor is. Ze probeerde al eerder het decreet uit te stellen. Veel is inderdaad te laat

besproken. Haar bezorgdheden worden bevestigd en ze acht het decreet niet rijp om een ambitieus en innovatief erfgoedbeleid uit te stippelen voor de toekomst.

Bart Caron bedankt de sprekers voor hun toelichtingen en verduidelijkingen.

Bart CARON,
voorzitter

Yamila IDRISSI
Cathy COUDYSER,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

DAC	derde arbeidscircuit
FARO	Vlaams steunpunt voor cultureel erfgoed
ICE	immaterieel cultureel erfgoed
KMSKA	Koninklijk Museum voor Schone Kunsten Antwerpen
LEOV	Landelijke Expertisecentra cultureel erfgoed en Organisaties volkscultuur
M HKA	Museum van Hedendaagse Kunst Antwerpen
OCE	Overleg cultureel erfgoed
OLAV	Overleg Landelijke Archieven Vlaanderen
SARC	Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
VGC	Vlaamse Gemeenschapscommissie (van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest)
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten